

heemkundige kring
Meise -Oppem -Wolvertem

BERLA

driemaandelijks tijdschrift
jaargang 1983 nummer 3

Berla

Heemkundige Kring
Meise-Oppem-Wolvertem
en omgeving

Hasseltbergstraat 21
1860 Meise
Tel 02-269.53.15

Erevoorzitter L. Van Hemeldonck
Voorzitter R. Bellemans
Secretaris R. Moerenhout
Penningmeester F. Heyvaert

Redaktieraad R. Bellemans
M. Gillisjans
R. Moerenhout
R. Moreau
W. Pas

Berla

verschijnt driemaandelijks

Abonnement: 200 frank

(inclusief lidgeld)

Los nummer: 60 frank

Bankrekening ASLK

ool.118949o.55

Verantwoordelijk uitgever:

R. Moerenhout

Kardinaal Sterckxlaan 147

1881 Meise (Oppem)

o2/ 269 74 99

B E R L A verzamelt alles wat betrekking heeft op onze fusiegemeente en omgeving. Bezit U oude dokumenten, registers, notarisakten, archieven, boeken, landkaarten, alaaam, vroegere gebruiksvoorwerpen van welke aard ook, zichtkaarten, foto's...? Wij vragen U vriendelijk om inzage te verlenen en bestudering mogelijk te maken. Geef een seintje ! Dank bij voorbaat.

De Heer J. t' Kint, erelid van BERLA, schonk onze vereniging een 'wagenvracht' boeken, tijdschriften en dokumenten die hij tijdens zovele jaren zorgvuldig verzamelde.

Eerlang zal in dit tijdschrift de nominatieve lijst verschijnen van al deze waardevolle werken. Dit zal de aanvraag tot het inzien ervan vergemakkelijken.

Geestdriftig en bijzonder hartelijk danken we U,
Geachte Heer t' Kint voor deze gift.

Reeds tijdens de stichtingsvergadering van onze kring werd U met bewondering vernoemd voor uw opzoekingen van historische bronnen betreffende onze gemeente. U werd als voorbeeld gesteld als geschiedschrijver. Nu legde U door uw schenking de basis van de dokumentenverzameling en bibliotheek van Berla, ten bate en ter beschikking van alle leden en van ieder die belang stelt in Heemkunde.

Nogmaals, zeer hartelijk dank !

René Bellemans
Voorzitter

Lang en gelukkig leven...

In 'Eigen Schoon en De Brabander' (uitgave 1943, XXVIe jaargang 1-2-3-4; nieuwe reeks XVIII) lazen we een artikel van ene A. VERBOUWE over "Brabantsche Eeuwelingen". In het bewust artikel worden ook enkele eeuwelingen uit onze gemeente vermeld.

Volgens het parochiaal dodenboek van Wolvertem overleed aldaar op 13 november 1633 Cornelia AEYENS, oud 101 jaar. De plaats van geboorte wordt niet medegedeeld. Wij mogen opmerken dat deze eeuweling zeker niet van Wolvertem is. De naam AEYENS treffen we slechts éénmaal in de parochieregisters aan.

Het eenvoudig feit dat in de overlijdensakte vermeld staat dat Cornelia AEYENS 101 jaar oud was bij haar overlijden, is hoegenaamd geen bewijs dat het ook zo was. Er werd met die hoge ouderdommen in die tijd wel eens "een loopje genomen".

Zulks blijkt duidelijker bij een andere eeuweling in het artikel van VERBOUWE. Het betreft Joannes VAN BUGGHENHOUT, overleden te Wolvertem op 30 juli 1715 op de leeftijd van 105 jaar ... naar beweerd !

Een beetje speurwerk in de parochiale registers levert het volgende op :
In de eerste plaats is er de merkwaardige uitdrukking in de overlijdensakte 'ut dicitur' wat erop wijst dat zelfs de pastoor niet helemaal overtuigd was

van die 105 jaren. Onze eeuweling zou wellicht geboren zijn te Rossem als zoon van Marcus en Maria VERBELEN op 28 mei 1625 en zou dus de respectable ouderdom van... 90 jaar bereikt hebben. Maar om met meer zekerheid deze visie te kunnen handhaven dienen alle VAN BUGGHENHOUT families van Wolvertem samengesteld te worden.

In ieder geval blijven we toch enig voorbehoud maken voor deze twee 'eeuwelingen', waarvan we de overlijdensakten hierna publiceren.

In het artikel van A. Verbouwe vinden we nog, meer recente eeuwelingen. Vooreerst Joanna Maria Amelia LEEMANS, weduwe VAN BUGGHENHOUT, geboren te Wolvertem op 5 maart 1839 en aldaar overleden in oktober 1941. Zij was de dochter van Jannes Baptista en Petronella DE DONCKER. Uit dit huwelijk werden drie kinderen geboren.

De honderdjarige zou tot haar laatste levensjaren hard gewerkt hebben, volgens haar het enige middel om gezond te blijven en oud te worden. Op 16 april 1939 werd 'Moederke Amelia', zo noemde men haar, plechtig gevierd als honderdjarige. 's Morgens vertrok zij met haar familie en dorpsgenoten van de wijk Nerom naar de kerk en vandaar naar het gemeentehuis waar zij met alle eer door de overheid gevierd en 'beschonken' werd. (Volgens het weekblad "Ons Volk" van 23 april 1939).

A. VERBOUWE heeft ook een te Meise geboren eeuweling gevonden. Anna Catharina VAN DEN BROECK werd geboren te Meise op 3 december 1791 en vierde haar jubileum te Kapelle o/d Bos op 3 december 1893. Zij was de dochter van Laurentius en van Christine COOMANS. Zij was weduwe van Egidius

DE RADEMAEKER. (Volgens een naamloos handschrift 'Geschiedenis van Kapelle-op-den-Bosch' bij Dr Jan LINDEMANS).

Wie meer weet over deze en andere 'eeuwelingen', laat het ons weten. aub.

M. MOERENHOUT

13^e Membrum de Jan Vita
migravit. Cornelia Aeyens
vidua, etatis suae annu 101°
et sepulta est in
cemeterio de Wolfverthem.

1715 in Julio
Obyit Joannes van Bugghen-
hout maritus.
Centum quinque annorum, ut
dicitur.

(1633)

1715 in Julio

(1)

13a Novembris ex hac vita migravit
Cornelia Aeyens vidua, etatis suae
Anni 101° et sepulta est in
cemeterio de Wolfverthem

Obyit Joannes van Bugghen-
hout maritus .....

(2)

Centum quinque annorum, ut
dicitur

(3)

(1) De akte werd 'bijgeschreven' na de overlijdensakte van Catharina VAN Riet op 21.11.1715 en voor de overlijdensakte van Christophorus Letters op 6.12.1715. De akte van Joannes Van Bugghenhout vermeld geen exacte datum, enkel maar '1715 in julio'.

(2) De naam van de echtgenote werd niet vermeld in de akte.

(3) 105 jaren oud (centum quinque annorum) NAAR MEN ZEGT (ut dicitur).

De Scheldekruisweg van Tony Van Os (2)

Voor zijn figuren op de kruisweg vroeg Tony Van Os mensen uit zijn omgeving. Verder poseerden familieleden en vrienden alsook sommige volkstypen uit de Scheldestreek.

In de negende statie vinden wij een dromend wezen, dat de gelaatstrekken van Jan Hammenecker bezit. Hij zit daar peinzend tegen een boom en staart naar de kruisiging van Jezus. Hammenecker wil mee met de Kristus en zijn kruis, maar het kruis weegt zo zwaar, en hij wordt gedwarsboomd door zijn eigen zwakheid. Zelfs de Schelde leeft het passiespel intens mee, met haar spel van eb (treurnis) en vloed (vreugde).

Tony Van Os trok zich van alle kritieken en beschouwingen weinig of niets aan. Hij was genoeg gemotiveerd om zijn plan door te zetten. Op zijn Antwerps zei hij toen : "Lot ze mor zeeveren, we zullen wai wel wârke".

Maar tussen al die polemieken in moest de financiële kant van de kruisweg geregeld worden. De eerste statie werd geschonken door de schilder zelf. De volgende staties werden geschonken door welstellende parochianen en vrienden van de parochie. De kruisweg kostte in totaal 35.000 fr. Hiervan was 32.500 fr voor de doeken en de verf; 2.500 fr werd besteed voor de omlijsting.

Naarmate het werk vorderde werden de staties per twee gebracht met de auto

van Richard de Wachter. Tony had in Richard een goede vriend om pastoor Hammenecker tot betaling aan te sporen. De opdrachtgever durfde wel eens het gespaarde geld aan arme, behoeftige mensen geven. Bij de levering ontspoon zich meestal het volgende gesprek :
"Hebt ge voor mij iets bij Tony ?"
"Jawel mijnheer pastoor, maar de centjes?"
"Toe Tony laat mij het eens zien, die centen komen wel in orde." Van Os haalde de statie en liet deze bewonderen en nadien vroeg de pastoor : "Hebt ge er geen tweede bij ? Allé toe, haalt ze !" De betaling gebeurde niet altijd zo vlot.

De ganse kruisweg was klaar en geleverd in 1930. De schilder had er minder dan twee jaar aan gewerkt. Richard de Wachter schreef in "Hoger Streven" :

"Tony, ik vind uw kruisweg prachtig en velen met mij. Uw vriend Jan Hammenecker vindt hem heel schoon. Gij hebt voor zijn kerk geschilderd, en voor de gezonde boerenmensen van Westrode. Zij vinden hem allen om ter schoonst. Dat is genoeg hé."

Vele vrienden van Van Os wensten dat deze kruisweg in albumformaat en in prentkaart onder het volk zou verspreid worden. Dat deze staties een bezinning met de lijdende Kristus zouden worden. In "Hooger Streven" verschenen enkele beschouwingen bij enkele staties. Bij de uitgeverij "Nels" verscheen de kruisweg in prentkaarten. Ook werd door de uitgeverij "Het Kompas" te Mechelen overwogen tot een albumuitgave met commentaar van pastoor Jan Hammenecker. Of dit gebeurde blijft een open vraag, want Hammenecker overleed vrij onverwacht op 13 juni 1932 aan de gevolgen van keelkanker. Ik heb wel een luxealbum gezien, doch zonder tekst.

Schilder Van Os had de smaak van het "kruisweg-schilderen" te pakken. In 1930 schilderde hij een kruisweg voor de paters van het H. Hart te Borgerhout; in 1931 een kruisweg voor Halen bij Diest; in 1932 een tweede kruisweg voor de paters van het H. Hart, zulks voor hun klooster te Gerkenberg (Bree). Verder nog een kruisweg voor Montana in Zwitserland en in 1938 een kruisweg voor het Nederlandse Koewacht.

Twee jaar na het overlijden van Pastoor Hammenecker werd op zijn graf een grafkapel ingezegend op woensdag 15 oogst 1934. Aan de aanwezigen werd de wenk gegeven de kruisweg in de kerk te bezoeken. Op 15 oogst 1942, ter herinnering aan het afsterven van Jan Hammenecker tien jaar geleden, werd in de kerk door Tony Van Os uitleg gegeven over zijn inzichten tijdens het schilderen van de kruisweg.

Tony Van Os overleed te Temse, in de donkere dagen van de repressie op 5 september 1945, in de ouderdom van 59 jaar.

De Scheldekruisweg geraakte in de vergetelheid. Het vocht van de buitenmuren en de temperatuurschommelingen deden het kunstwerk geen goed. Pastoor Scheltiens gebruikte de kruisweg nog wel tijdens het lof. Hij las teksten voor die voor "gewone" kruiswegen geschreven waren. Deze teksten waren niet afgestemd op de rijkdom van denkbeelden die de Scheldekruisweg bevatte.

Bij de benoeming in 1951 van Jozef Ramaekers tot pastoor kwam er terug meer belangstelling. Deze priester was ook dichter, een bewonderaar van kunst. Hij wees zijn parochianen op het artistieke aspect van deze kruisweg. Ook begon hij te peilen naar de boodschap ervan aan de hand van de geschriften van zijn voorganger Hammen-

ecker en van het kerkarchief. Hij liet de kerk schilderen en zorgde ervoor dat de staties de vochtige muur niet meer raakten. Hij voorzag ook elke statie van een houten kruisje. Tijdens het lof besprak hij enkele staties, in plaats van de traditionele teksten af te lezen.

De parochie Westrode herdacht op zondag 30 juni 1957 de vijfentwintigste verjaardag van het overlijden van Jan Hammenecker. Na de avondmis, werd in de parochiezaal de kruisweg besproken door middel van een diareeks. Pastoor Ramaekers kwam tot de slotsom: "Deze Scheldekruisweg is het mooiste ongeschreven gedicht van pastoor Jan Hammenecker."

Op 28 juli 1957 werd te Mariekerke het standbeeld van priester-dichter Jan Hammenecker ingehuldigd. Tijdens de academische zitting belichtte pastoor Ramaekers ook de kruisweg en schetste de artistieke en godsdienstige waarde ervan.

De dichter Bert Peleman schreef er kort nadien een reeks gedichten bij. Deze verschenen in 1961 in het weekblad "Ons Volk". Peleman getuigde in 1975: "Bij het zien rond de jaren '30 van hun gezamenlijke Scheldekruisweg, droomde ik er inderdaad van ooit 'iets' in dezelfde 'geest' te mogen schilderen of te schrijven." Het werd voor hem een passiespel, "Kristus aan de Schelde",

geschreven in de geest van de kruisweg. Dit passiespel wordt om de drie jaar met groot succes opgevoerd bij het kerkje aan de stroom te Mariekerke.

Tijdens de Jan Hammeneckerviering op 2 oktober 1978 werd door verschillende personen de aandacht erop gevestigd dat de kruisweg aan een onderhoudsbeurt toe was. Pastoor Corvers vond dit niet zo dringend.

Op 11 september 1980 stelde gemeenteraadslid Catry aan het gemeentebestuur de vraag tot restaurering. Burgemeester Van Vuchelen antwoordde dat de gemeente niet bevoegd was dit te doen, maar wel de kerkfabriek van Westrode. De kerkfabriek deed toen een beroep op de Dorpsraad. De dorpsraad stelde kunstenaar Bert Van den Broeck voor. Deze Opwijkse schilder aanvaardde en restaureerde de kruisweg bijna gratis... Hij voelde zich vereerd dit kunstwerk van Van Os te redden om het door te geven aan de volgende generaties.

Op 8 oktober meldde pastoor Gautier in het parochieblad: "Misschien hebt ge reeds bemerkt dat onze schone kruisweg mooi opgefrist is. Kunst schilder Bert Van den Broeck heeft dit werk met liefde en op zeer korte tijd uitgevoerd. Hij zei dat hij fier en blij was zo'n kunstwerk gerestaureerd te hebben." De schilder Bert Van den Broeck verklaarde het volgende: "Ik was vereerd om dit werk van Van Os

onder handen te mogen nemen. Zijn eigentijdse aanpassing van het passiespel verdient onze grootste waardering. Er heerste nu een andere mentaliteit als vijftig jaar geleden en wij staan nu open voor alle soorten benadering."

E.H. Jan Hallez schreef in 1931 in de 'Pelgrim' : "Om de kruisweg te beoordelen moet men het ter plaatse, in de kerk waar het de mensen wil helpen; de staties hangen er tegen arme witgekalkte muren, en delen hun eenvoud en hunne deemoedigheid : ze overschreeuwen niet, ze maken geen lawaai, zij schijnen er als mede vergroeid, zij schijnen de ziel der muren."

Onlangs vroeg ik aan een godsdienstleraar zijn mening over onze kruisweg. Het antwoord kwam hier op neer : "Deze kruisweg is nog steeds aktueel, omwille van de gedurfde vormgeving; met eigen mensen in de eigen streek. Het is een kruisweg, rijk aan symboliek, die ons doet nadenken over het lijdensverhaal van de Heer en over de zin van ons eigen lijden."

De dorpskrant van 1 januari 1983 meldde fier de restauratie van de kruisweg : "Wij zijn verheugd te kunnen melden dat de kruisweg die het kerkje van Westrode siert en waarop alle rechtgeaarde Westrodenaren fier zijn, eindelijk een restauratiebeurt heeft ondergaan."

Mocht deze bijdrage U de uitzonderlijke

waarde van deze Scheldekruisweg doen beseffen en een stimulans wezen om dit kostbaar bezit binnen onze gemeente met een bezoek te vereren.

Michel VAN DEN BROECK

BIBLIOGRAFIE

DE WACHTER Richard
Nationaal Biografisch Woordenboek
Kol. 664-665, 1973.

DE WACHTER Richard
Een Vlaamsche Kruisweg
In: Hooger Streven, blz. 5-7, 1931-1932.

HALLEZ Jan
Tony Van Os
In: De Pelgrim, 1931, nr. 4.

HAMMENECKER Jan
Stultitia Crucis
In: Dietsche Warande en Belfort,
XXVI jaargang, 1926.

HAMMENECKER Jan
De Schelde
Breendonk, 1927.

HAMMENECKER Jan
Tony Van Os
In: Hooger Streven, blz. 53-56,
1929-1930.

PAS Pieter
De laatste levensdagen van
Jan Hammenecker
In: De Toerist, 1.10.57.

PELEMAN Bert
Kristus langs de Schelde
Gedichtenreeks in :
Ons Volk, nr. 13, 1961.

SERVAES Paul
Heemkundig Jaarboek (Hammeneckernummer),
Vereniging voor Heemkunde, Abdij Bornem,
1977.

SERVAES Paul
Tony Van Os, Schilder van de Schelde
In: Het Nieuwsblad, 13.10.65.

VERBESSELT Jef
Werk Tony Van Os gerestaureerd
In: Het Nieuwsblad, 31.12.82.

De familienaam PAS (2)

Om de aard van een pas beter te doorgronden geven we hier enkele juxtapositieven of samenstellingen : Elzenpas, Essenpas, Larxenpas (lariks), Biesenpasch (biezen), Liesenpasch (lis) Berenpasch (braambessen), Ulenpas, Vogelenpas, Snoekepas en Vossenpas (eigenaars ?). Tot Berg hoorde in 1385 al een Calverpasch, een pas waarin meestal kalveren geweid werden. In Sambeek was er in 1583 een Keyenpasch.

Als familienaam is bekend Thepas (the=te=bij), in de pas. De oudste vorm van dit the is tho: zowel The Pass als Thopas bestaan. Ook in het Rijnland komt "in dem, op ten Pasche, in den Passe, thon Pasge" als toponiem voor.

Oostnederlands zijn de familienamen Van der Pas, Pasman (een hypocoristicum zoals Janneman). Ook namen als Passer, Passcher zijn ontstaan uit de Middellatijnse vorm "pascuarium". De betekenis van dit Passer blijkt uit de mededeling : de Pas bewoond door Passer Bessel. Zie hierover : H.J. MOERMAN, "Plaatsnamen op de Oost-Veluwe", p 19.

In de verschillende dialecten wordt de ^o gerekt, zodat de vocaal heel dicht bij de lange aa kwam liggen. Die vorm met de gerekte aa ging men schrijven als Paasch, Paesch en als gevolg daarvan is men aan Pasen gaan denken. Niet op alle Paescheiden heeft men Pasen gevierd !!!

Volledigheidshalve willen we hier wel

vermelden dat veel vondelingen de naam van een kerkelijk feest kregen wanneer ze toevallig op die dag werden gevonden : o.a. Pasen, Sinxen, Allerheiligen (Thoussaint) enz. Zie J. DE MAN, "Vondelingnamen te Mechelen", ESB, op. cit.

Ook in de Spaanse gewesten had men de gewoonte voornamen te geven van de kerkelijke feestdagen zoals Pascalis, Natalis (Noël), Mercedes (nuestra senora de les mercedes), Carmen, enz.

Hoe verklaren we de etymologie en de adaptatie van Pasch uit het Latijnse leenwoord "pascuum"? De laatste lettergrepen van het Latijn "pascuum" zijn, toen men dit woord ging uitspreken met het expiratorisch accent van de Germaanse talen, verzwakt. Dit expiratorisch accent was bij het begin van onze jaartelling reeds aan deze taal eigen. Als gevolg hiervan vielen de slotmedeklinkers af en werden de klinkers, die er aan voorafgingen, minder duidelijk. Uit "pascuum" ontstond geleidelijk "pascus- paskwe- paskw- pask".

Uit het Lombardisch is een "Paskwé" overgeleverd. De combinatie alveolare spirant + volare explosief is, evenals in mens, mus, kikvors, vlees, enz. geworden tot alveolare spirant + volare spirant en deze tot alveolare spirant.

In de bronnen, afkomstig uit het

Nederlandse taalgebied komt ons pas voor in de spellingen : pas, pass, passe, pes, pesj, pasch, passch, paas, paasch en paesch. De vormen pes en pesj zijn afkomstig uit Limburg.

Niet alle toponiemen pas zijn afkomstig uit "pascua". Er zijn er waarin pas de verkorte vorm is van passe in de betekenis van doorgang, toegangsweg, verbindingsgracht, waarop GALLEE heeft gewoond en die hij heeft aangetroffen op een kaartje van 1650. Hierop wordt de weg langs de Paasberg te Lochem "Pas naar Zutphen" genoemd. Hier zijn vermoedelijk ook onder te brengen : "Vande Meulepas, Paspont (veerpont), Pasbrugghe, Pashuys, enz.

Bij het binnenkomen van de steden werd er op 's Herenwegen tol geheven op de vervoerde en verhandelde goederen en dat zo'n tolhuis aan een tolbarreel wel eens een "passe", "passage" of "pashuis" werd genoemd, is niet uitgesloten, ook al zijn de bewijsplaatsen zeer schaars.

WESTPHAL heeft het woord "Päsch" in al zijn biezonderheden nagegaan en merkt op dat de betekenis "gut bewässerte ertragreiche Wiese", voorkomt in de streek van Trier, Koblenz en ook in de omgeving van Aken.

In de omgeving van Heinsberg heeft pas de betekenis van een bundeltje gras (zoals bij ons een hul). E. WESTPHAL,

"Flurnamen und Kulturkreisforschung", 1934, p. 139, gaat er vanuit dat passen oorspronkelijk moerasbossen zijn geweest. De oudste buitenplaats, de Elzenpas tussen Tiel en Drumpt, ligt wel niet laag, maar toch bij een verlande rivierloop. Deze komgronden zijn betrekkelijk laat ontgonnen (tussen 1100 en 1400); daarvoor zijn het een soort moerasbossen geweest, bestaande uit laag hout met hier en daar een boom. Deze terreinen zijn door de bewoners, die uitsluitend de hoge randen langs de riviertakken bewoonden en daar hun bouw- en weilanden hadden, gebruikt als jacht- en visgrond, maar ook in de zomer als weide voor de varkens. Een oorkonde spreekt over varkensgeld, dat in 1313 moest betaald worden voor een 30 varkens in een bos tussen Ochten en Dodewaard. In dat bos werd dus geweid. Dat de naam pas is gebleven nadat de bomen werden gerooid hebben we al gemeld. In de Achterhoek en Overijssel schijnt men van de oorspronkelijke houtopstand enkele struiken en lage bomen te hebben laten staan, waarschijnlijk als schaduwbomen voor het vee en dit groepje bomen heeft de naam van pas blijven dragen.

LINDEMANS noemt een pas "een open grasland in het nog woest liggend veld met hier en daar kleine bosjes en boomgroepen".

Volgens A.R. HOL, "Het toponiem PAS", in "Mededelingen Naamkunde", Leuven

1963, pp 165-173, moet men uitgaan van het begrip bos. In dat bos heeft men vee laten grazen en daardoor kon er de naam pascuum voor in gebruik komen.

BESLUIT

De familienaam PAS is duidelijk een herkomstnaam en verwijst naar een toponiem, een plaatsnaam waar de eerste naamdragers in de nabijheid hebben gewoond.

Verbreiding van de Pas-toponiemen is te situeren omtrent de grote rivieren aan de grenzen van Duitsland, Nederland en Belgisch-Limburg.

De primitieve betekenis slaat terug op een moerasbos waarin geweid werd en dat deze benaming is blijven voortleven ook na de rooiing van de bossen, wanneer men een overgang kent naar een laaggelegen vochtige weide, nog begroeid met enkele struiken en groepjes bomen, is een zeer vatbare hypothese.

Frans MESKENS

De Parochieregisters van Wolvertem (2)

Alle inschrijvingen in de parochieregisters van Wolvertem werden door Medard MOERENHOUT op steekkaart gezet. Dit is een bijzonder handig instrument voor familievorsers die in het verleden van Wolvertem willen speuren. Deze nieuwe klapper is een monumentaal werk waarover weinig (of geen ?) andere gemeenten beschikken.

Het integraal publiceren van dit reuzewerk is een onmogelijke opgave :

Huwelijken te Imde (1)

De parochieregisters van WOLVERTEM berusten op het Algemeen Rijksarchief te Brussel en zijn genummerd van 1 tot en met 21 waarvan het register 20 de klapper is die werd opgesteld in 1878.

Deze nieuwe klapper voor Wolvertem is speciaal en dient te worden onderverdeeld in TWAALF rubrieken :

- I) Dopen Wolvertem
- II) Huwelijken Wolvertem
- III) Overlijdens Wolvertem
- IV) Dopen Rossem
- V) Huwelijken Rossem
- VI) Overlijdens Rossem
- VII) Dopen Meusegem
- VIII) Huwelijken Meusegem
- IX) Overlijdens Meusegem
- X) Dopen Imde
- XI) Huwelijken Imde
- XII) Overlijdens Imde

enkel de inschrijvingen van de huwelijken van Imde bv, beslaan reeds een 300 blz. Er resten dan nog...

Daarom beperken we ons tot publicatie van enkele markante inschrijvingen bij elke bijdrage. Voor raadpleging van de volledige klapper kunnen belangstellenden bij Berla terecht. Een volledig exemplaar van de klapper berust ook in het Algemeen Rijksarchief te Brussel.

De hierna behandelde rubriek is de nr. XI, de huwelijken van Imde. We vestigen er de aandacht op dat van de 165 huwelijksakten, opgenomen in deze herwerkte klapper, er 33 te Meusegem plaatsvonden (gemerkt met * doordat de pastoor in die periode (1785-1796) de beide parochies bediende.

De in de klapper van 1878 voorkomende fouten hebben wij door middel van voetnoten aangeduid. Bij 24 was het jaartal onjuist, bij 18 andere was de datum verkeerd waarvan er in 8 gevallen de datum van ondertrouw werd gegeven. De akte van VAN CAMPENHOUT-JESPERS was niet vermeld in de oorspronkelijke klapper (zie voetnoten 51 & 74). Twee namen waren evenmin vermeld in de klapper : De Doncker en De Loos (zie voetnoten 24 & 29). Enkele namen werden niet juist geschreven : Bruggemans moet zijn

Bruegelman (voetnoot 3), Gillis moet zijn Sillis (voetnoten 66 en 67) en Van Scheer moet zijn Van Keer (voetnoot 9).

Verder zijn er een aantal minder belangrijke onjuistheden die we eveneens onder de vorm van voetnoten hebben aangeduid zoals bijvoorbeeld : De Boeck moet zijn De Bouck, Goosens/Goossens, Vermissen/Versmissen, e.a.

Van TIEN huwelijken vonden wij in de parochieregisters ook een ondertrouwakte, zoals hierboven reeds aangehaald.

In 8 van de 10 gevallen werd de datum van ondertrouw in de klapper van 1878 opgenomen en NIET de huwelijksdatum.

Deze ondertrouwakten kan men terugvinden onder volgende nummers : 22, 87, 111, 114, 116, 126, 136, 150, 183, 185, 210, 217, 224, 226, 279, 282, 307, 308, 309, 331. (Zie in klapper de akten aangeduid met □)

Vermelden wij tenslotte dat we op deze 165 huwelijksakten (wat dus 330 inschrijvingen vertegenwoordigt), 359 verbeteringen/korrekities hebben aangebracht (onjuiste namen, vergeten namen, verkeerde data of jaartallen e.d.) Vanzelfsprekend hopen wij dat we nu zelf geen nieuwe fouten maakten.

M. MOERENHOUT

INSCHRIJVING IN HET
HUWELIJKSREGISTER VAN IMDE
UIT 1628

DIERICKX Guillielmus
x Impde 22.2.1628
Elisabeth ROGGENS

get: geen getuigen vermeld in de akte

Anno 1620
Anno 1620 die 22^a
mensis february coram me
fre Bartholomeus vanden perre
Pastore in meuseghem et Impde
et testibus fide dignis contraxerunt
matrimonium Guillielmus
dierickx et Elizabetha roggens

1628

Anno 1628 die 22^a
mensis february coram me
fre Bartholomeus vanden perre
Pastore in meuseghem et Impde
et testibus fide dignis
contraxerunt matrimonium, Guillelmus
Dierickx et Elizabetha roggens.

INSCHRIJVING IN HET
HUWELIJKSREGISTER VAN IMDE
UIT 1795

DE DONDER Martinus
x Meuzegem 26.5.1795 (1)
Anna Maria GOOSSENS

get: Joannes WOUTERS &
Christophorus GOOSSENS

1795.
26 maji . praemissis tribus proclamationibus
contraxerunt matrimonium in Ecclesia Parochiali
de Meusegem Martinus De Donder natus in Londerzeel
et habitans in Wolverthem et Anna Maria goossens
nata et habitans in Impde ; coram Testibus
joanne Wouters incola De Meys, et Christophoro
goossens habitante in Impde et me
Herm. And. jos. Michel Deservitor loci,
Sponsi + martini De Donder } sequum respective declaran-
Sponsae + annae maria goossens } tium se non posse
Testis Jan Wouters } scribere.
Testis Christophori goossens + } ita est Herm. And. jos.
Michel Deservitor loci.

1795

26 maji praemissis tribus proclamationibus
contraxerunt matrimonium in Ecclesia Parochiali
de Meusegem Martinus De Donder natus in Londerzeel
et habitans in Wolverthem et Anna Maria goossens
nata et habitans in Impde; coram Testibus
joanne Wouters incola De Meys, et Christophoro
goossens habitante in Impde et me
Herm. And. Jos. Michel Deservitor loci,

Sponsi + martini De Donder
Sponsae + annae mariaae goossens
Testis Jan Wouters
Testis Christophori Goossens +

Signum respectiva declaran-
tium se non posse
scribere.
ita est Herm. And. jos.
Michel Deservitor loci.

(1) gehuwd in Meuzegem maar ingeschreven in register 17 van Imde.

volg- nr.	N A M E N E N V O O R N A M E N		datum	reg.	folio	voet- noten
	van de man of de vrouw	van de echtelling				
1	Adriaens Joanna	Verbesselt Martinus	27.06.1728	16	119 r°	
2	Adriaens Joanna	Verbelen Antonius	25.10.1744	16	121 r°	
3	Adriaens Joanna	Van Hemelrijk Joannes	08.07.1753	16	122 v°	
4	Adriaensens Clara	Wiemans Joannes	10.05.1746	16	121 r°	
5	Adriaenssens Joanna	Gillis Jans Joannes	07.01.1750	16	122 r°	
6	Adriaenssens Joanna	De Cuyper Henricus	27.05.1760	16	123 v°	1
7	Adriaens Joanna	Vrijdagh Petrus	03.09.1743	16	121 r°	
8	April Philippus	Joanna Gillisjans	13.08.1793	17	161 r°	
9	Baeckens Catharina	Van den Perre Stephanus	17.02.1626	14	28 r°	
10	Breys Guilielmus	De Roover Barbara	30.11.1766	16	124 r°	
11	Briyn Joannes Franciscus	De Groef Elisabeth	26.04.1780	17	156 r°	2
12	Bruegelman Henricus	Van den Eede Paulina	21.09.1614	14	23 r°	3
13	Bruylandts Maria	De Bondt Jacobus	14.10.1794	17	161 v°	
14	Bruylandts Joannes Franciscus	Wijns Maria Theresia	06.11.1787	17	158 v°	
15	Bruylandts Maria	De Bont Franciscus	16.08.1785	17	157 r°	
16	Buelens Angelina	Van Doren Petrus	08.07.1777	17	155 r°	4
17	Buelens Barbara	Sillis Henricus	01.08.1779	17	156 r°	5
18	Buelens Barbara	Wijns Josephus	24.09.1780	17	156 v°	
19	Buelens Barbara	Steylaerts Jacobus	07.04.1750	16	122 r°	
20	Buelens Elisabeth	Van Molle Catharina	27.11.1754	16	122 v°	
21	Caluwe Petrus	Van Hemelrijk Joannes Cornelius	07.01.1769	16	124 v°	
22	Ceuppens Barbara	Verbelen Anna	14.02.1621	14	25 r°	6
23	Clerbout Joannes	De Groof Anna	24.09.1749	16	121 v°	
24	Cornelis Angelus	Rombouts Elisabeth	18.08.1762	16	123 v°	
25	De Backer Franciscus	De Coek Theresia	12.07.1757	16	123 r°	7
26	De Blaes Laurentius	Van Humberck Petrus	01.03.1772	16	124 v°	
27	De Boeck Anna	Van Aken Joannes Baptista	04.02.1766	16	124 r°	
28	De Boeck Barbara	Van Dorselaer Egidius Franciscus	07.04.1777	17	155 r°	8
29	De Boeck Gerardus	Polspoel Magdalena	07.10.1612	14	23 r°	
30	De Boeck Henricus	Verbelen Maria	10.10.1621	14	26 v°	
31	De Boeck Jacoba	Meeus Judocus	17.05.1785	17	157 r°	
32	De Boeck Joannes Josephus	Van Keer Joanna	04.11.1788	17	158 v°	9
33	De Boeck Maria Anna	Van Humberck Nicolaus	30.01.1786	17	157 v°	

volg- nr.	N A M E N		van de echtelting	datum	reg.	folio	voet- noten
	van de man of de vrouw	van de echtelting					
68	De Groef Elisabeth	Brilon Joannes Franciscus		26.04.1780	17	156 r°	2
69	De Groof Anna	Cornelius Angelus	*	24.09.1749	16	121 v°	
70	De Groof Catharina	De Groot Petrus Joannes	*	17.05.1789	17	159 r°	27
71	De Hertogh Gerardus	Maldols Joanna		18.01.1735	16	120 r°	28
72	De Loos Anna Ludovica	Van Hemeirlijk Matthias	*	24.05.1791	17	160 r°	29
73	De Mey Catharina	Pellemtiers Augustinus		12.01.1625	14	27 v°	
74	De Molr Franciscus	Hobberts Susanna		25.05.1623	14	27 r°	
75	De Molr Henricus	Jacobs Joanna		11.10.1615	14	23 r°	
76	De Pauw Barbara	Wiemans Joannes		13.05.1759	16	123 r°	30
77	De Proot Franciscus	Meerts Stephana		07.05.1624	14	27 r°	
78	De Rijck Susanna	Mert Arnoldus		26.04.1733	16	120 r°	31
79	De Roover Barbara	Breys Gullielmus		30.11.1766	16	124 r°	32
80	De Seutter Joannes	De Velder Maria		21.04.1733	16	119 v°	33
81	De Smet Franciscus	Van Hemeirlijk Anna Ludovica		30.05.1767	16	124 v°	
82	De Smet Joanna Theresia	Van Heymbeek Henricus	*	03.10.1796	17	162 v°	34
83	De Velder Anna	Kerrenans Jacobus		08.05.1735	16	120 r°	
84	De Velder Catharina	Van Eemeren Gerardus		26.08.1731	16	119 v°	
85	De Velder Maria	De Seutter Joannes		21.04.1733	16	119 v°	
86	De Visscher Franciscus	Van Praet Barbara	*	01.05.1786	17	157 v°	35
87	De Vlammeck Egidius	Smismans Joanna	□	30.11.1617	14	23 v°	36
88	De Vogelaeer Philippus	Van Bamis Anna Maria		09.09.1777	17	155 r°	
89	D'Waes Cornelia	Mobels Mathijs	*	28.04.1795	17	162 r°	
90	D'Mont Petrus Joannes	Jacobs Anna Maria	*	12.06.1786	17	157 v°	
91	Dierckx Gullielmus	Roggens Elisabeth	*	22.02.1628	14	28 r°	38
92	(Merens) Anna	Verhavert Franciscus	*	09.06.1630	14	28 r°	39
93	Fremans Anna Maria	Walschap Petrus		11.06.1764	16	124 r°	40
94	Frankqueur Joannes	Gillis Jans Elisabeth		29.11.1749	16	121 v°	
95	Geraert Maria	Snel Marcus Antonius Constantinus		21.11.1751	16	122 r°	
96	Gillis Jans Elisabeth	Franqueur Joannes		29.11.1749	16	121 v°	
97	Gillisjans Gerardus	Roetants Elisabeth	*	29.04.1795	17	162 r°	
98	Gillisjans Joannes	Vlnek Catharina		27.10.1748	16	121 v°	
99	Gillis Jans Joannes	Adriaenssens Joanna		07.01.1750	16	122 r°	
100	Gillis Jans Petronella	Van Praet Petrus		29.04.1751	16	122 r°	

volg- nr.	N A M E N		van de echteleing	datum	reg.	folio	voet- noten
	van de man of de vrouw	V O O R N A M E N					
34	De Boeck Servatius	Stallaerls Anna Maria	*	02.10.1792	17	160 v°	
35	De Boeck Theresia	Van Heynbeeck Franciscus	*	07.05.1793	17	161 r°	
36	De Bontl Jacobus	Brylantus Maria	*	14.10.1794	17	161 v°	
37	De Bontl Franciscus	Brylantus Maria	*	16.08.1785	17	157 r°	
38	De Bontl Guillelmus	Verbelen Joanna Catharina		07.02.1785	17	157 r°	
39	De Bontl Joannes	Wiemans Elisabeth		02.06.1778	17	155 v°	10
40	De Bontl Paulus	Jacobs Barbara		09.09.1755	16	123 r°	
41	De Borger Carolus	De Bonck Elisabeth		30.08.1729	16	119 r°	
42	De Borger Joanna	Pisens Guillelmus	*	03.05.1791	17	159 v°	
43	De Borger Maria Anna	Van Lindt Arnoldus	*	18.05.1790	17	159 r°	11
44	De Boerger Nicolaus	Wimans Elisabeth		16.06.1743	16	121 r°	
45	De Bonck Angelina	Heremans Joannes Baptistia		21.09.1738	16	120 v°	12
46	De Bonck Anna	Van Hemelrick Petrus		18.08.1730	16	119 v°	13
47	De Bonck Anna	Van Humbeeck Laurentius		28.06.1733	16	120 r°	14
48	De Bonck Barbara	Spruyt Judocus		01.07.1731	16	119 v°	
49	De Bonck Catharina	De Bonck Jacobus		27.12.1741	16	120 v°	15
50	De Bonck Elisabeth	Moerenhout Norbertus		23.02.1729	16	119 r°	16
51	De Bonck Elisabeth	De Borger Carolus		30.08.1729	16	119 r°	17
52	De Bonck Jacobus	De Bonck Catharina		27.12.1741	16	120 v°	18
53	De Bonck Joannes	Verbelen Maria		08.11.1747	16	121 v°	19
54	De Bonck Maria	De Demaeker Judocus		21.06.1740	16	120 v°	20
55	De Bonck Maria	Hendricks Joannes Baptistia		02.05.1742	16	121 r°	21
56	De Bonck Maria	Van Humbeeck Mathias		01.03.1745	16	121 r°	22
57	De Coeck Theresia	De Blaes Laurentius		12.07.1757	16	123 r°	
58	De Cuyper Henriens	Adriaenssens Joanna		27.05.1760	16	123 v°	
59	De Cuyper Henriens	Hoelants Elisabeth	*	30.07.1793	17	161 r°	
60	De Decker Christophorus	Vleemlinck Margareta	*	12.10.1613	14	23 r°	
61	De Demaeker Judocus	De Bonck Maria		21.06.1740	16	120 v°	23
62	De Demaeker Jacobus	Van Aken Petronilla	*	03.05.1791	17	159 v°	24
63	De Demaeker Jadhstaus	VrLjdagh Anna Jandovlea		08.05.1731	16	119 v°	
64	De Demaeker Petronilla	Troogh Cornelius		31.03.1757	16	123 r°	
65	De Demaeker Martinus	Goossens Anna Maria	*	26.05.1795	17	162 v°	
66	De Greef Petrus Joannes	De Groof Catharina	*	17.05.1789	17	159 r°	25
67	De Groef Catharina	Kombant Petrus	*	01.10.1775	17	155 r°	26

Verslag Vergadering 07-06-83

De werkvergadering van 7 juni 1983 wordt door voorzitter Bellemans geopend met lezing van de dagorde waaraan enkele punten werden toegevoegd. Vervolgens stelt de voorzitter de gast-spreker voor, de Heer F. Van Bellingen, voorzitter van de Heemkundige Kring van het Graafschap Jette en van het Verbond voor Heemkunde, gouw Vlaams-Brabant. De Heer Van Bellingen werd uitgenodigd in de overtuiging dat Berla als jonge heemkring wellicht iets kan leren van een oudere heemkring.

De Heer Van Bellingen beaamt dit, maar merkt meteen op dat wegens bepaalde lokale toestanden, vergelijkingen niet steeds opgaan.

Een gezonde basis voor een heemkring, aldus de spreker, is een a-politieke opstelling. Het is ten zeerste aanbevolen zo weinig mogelijk overheidsinvloed in de heemkundige kring toe te laten. Aldus behoudt de kring vrijheid van handelen en "inzet voor het heem uit idealisme". Uiteraard is samenwerking tussen overheid en heemkring wenselijk.

Steunend op zowat 25 jaar ervaring beschrijft Van Bellingen de eerste levensjaren van een heemkundige kring. Meestal groeien de jonge heemkringen bijzonder snel : hun ledenaantal stijgt merkkelijk. Na een vijftal jaren zal het aantal leden stagneren. De kring bereikt dan ook de periode die men het

best kan omschrijven als de periode van "de kinderziekten". Het zoeken naar een eigen gelaat wordt omgezet in het aftekenen van enkele duidelijke, vaak tegengestelde tendensen. Het is een bijzonder moeilijke periode : sommige heemkringen overleven het niet, andere splitsen (te vermijden !!!) en andere, de meeste, overwinnen deze moeilijke periode. Dan is er als het ware sprake van een nieuwe, ditmaal definitieve start.

Van Bellingen besluit zijn uiteenzetting met het overhandigen van een geschenk aan Berla : een stel heemkundige tijdschriften en een verzameling prachtige oude prentkaarten van de gemeente.

Vervolgens beantwoordt de gastspreker talrijke vragen en onderzoekt scherven door Berla-leden opgegraven. De scherven dateren uit verschillende periodes, enkele blijken zelfs gallo-romaans te zijn. De Heer Van Bellingen die thans te Affligem opgravingen doet, stelt voor om de Berla-gravers te verzamen en dan praktische richtlijnen te geven. Het voorstel wordt meer dan uitbundig aangenomen.

Voorzitter Bellemans deelt mede dat de statuten van Berla als vzw in het Belgisch Staatsblad zullen verschijnen. Verder bedankt de voorzitter de Heer Van den Eynde en Juffrouw Haeck welke de kring een gift overmaakten.

Schepen Catry deelt mede dat de gemeente bereid is voor een symbolische huurprijs de pastorie van Meuzegem ter beschikking van de kring te stellen, uiteraard mits nadere bespreking. De schepen wijst meteen op de zware financiële lasten. Na bespreking wordt besloten de pastorie, een pand uit 1773, te gaan bezichtigen en vervolgens de financiële en andere aspecten te onderzoeken vooraleer een definitieve beslissing te nemen.

Tenslotte wordt het voorstel van de Heer R. Moyson besproken. Het betreft het inrichten van een tentoonstelling. Het organiseren van een tentoonstelling door de kring zou ongetwijfeld heel wat belangstelling opwekken. De organisatie van dergelijk project vergt evenwel tijd en inzet. Besloten wordt om een werkgroep met dit project te belasten.

Roger MOERENHOUT, Secretaris.

Splintergeschiedenis

Enkele oude teksten voor ex-libris (inschrift in boeken als eigendomsmerk).

- Dit is mijn boeck, ben ick hem queyet, so hebbe ick speyt.
- Dyt boeck is ons lief, wye dat stelt die is een dyef, hy sy ryedder ofte knecht, aen den galgen is syn recht.

Er zijn uiteraard veel meer inschriften, maar meestendeels hebben zij zozeer bij Breughel aangeleund, dat zij op de fatsoenlijkheidsindex staan.

Zoete bekjes waren de Meisenaars vroeger niet. In 1836 telde de gemeente Meise (Nieuwenrode inbegrepen) 2.272 inwoners. In 1835 hadden de Meisenaars 680 kg suiker verbruikt, 't zij 300 gram per kop of amper genoeg voor de kermisrijstpap (die minstens een centimeter moest gedekt zijn. Ter vergelijking : het toenmalig suikerverbruik bedroeg niet eens het vijftigste deel van nu !

LVH

HET GEMEENTEKREDIET

ECHT KULTUURVRIENDELIJK

vraag een katalogus van onze publicaties

GEMEENTEKREDIET - MEISE

J. L O M B A E R T S

Brusselsesteenweg 82

1860 MEISE

Tel : 02-269.11.93

GEMEENTEKREDIET - WOLVERTEM

G U I D O V E R H E L S T

Hoogstraat 6A

1870 WOLVERTEM

Tel : 02-269.00.74

V E R Z E K E R I N G E N

ROGER MOERENHOUT

Kardinaal Sterckxlaan 147

1881 M E I S E (Oppem)

tel : (02)269.74.99

**DE NOORDSTAR
EN BOERHAAVE N.V.**

de eerste vlaamse
verzekeringsmaatschappij

gent 091/25 75 15

kulturele stichting NOORDSTARFONDS v. z. w.

BERLA wordt gesteund door de

ASLK

ALGEMENE SPAAR- EN LIJFRENTKAS

**De bank die u een voetje voor geeft
in het leven.**

— ASLK KANTOREN TE MEISE EN WOLVERTEM —